

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/49/2019
Identifikačné číslo spisu: 2018200345
Dátum vydania rozhodnutia: 25.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:2018200345.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: R. W. X., nar. XX.XX.XXXX, bytom I. I. T. Č. XX, O., zastúpeného: Advokátska kancelária Prachová & Partners, s. r. o., IČO: 50 491 300, Miletičova č. 1, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o správnej žalobe o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 04.10.2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave, č. k. 48Sa/25/2018-70 zo dňa 05.08.2019, takto

rozhodol:

Kasačný súd rozsudok Krajského súdu v Trnave, č. k. 48Sa/25/2018-70 zo dňa 05.08.2019 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žiadosťou, doručenou Sociálnej poisťovni, ústrediu dňa 23.02.2018, žalobca požiadal o prehodnotenie výšky invalidného dôchodku z dôvodu, že v období rokov 2004 až 2006 síce bolo preskúmané trvanie jeho invalidity podľa nových, prísnejších kritérií, ale pri určení novej výšky jeho invalidného dôchodku sa nepostupovalo podľa zákona č. 461/2003 Z. z..

2. Sociálna poisťovňa, ústredie ako prvostupňový správny orgán rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 11.06.2018 podľa § 70 ods. 1 a § 112 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) žiadosť žalobcu o prehodnotenie invalidného dôchodku zamietla.

3. Prvostupňové rozhodnutie žalobca v správnom konaní napadol včas podaným odvolaním. Dôvodil tým, že po preskúmaní trvania jeho invalidity v roku 2004 podľa § 263 nebol jeho nárok na výplatu invalidného dôchodku posúdený podľa predpisu účinného od 01.01.2004, a preto mu bol invalidný dôchodok roky vyplácaný v nesprávnej výške. Keďže konanie o preskúmanie trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 nebolo právoplatne skončené do 30.09.2006, v zmysle § 263a ods. 11 zákona malo byť o nároku na invalidný dôchodok rozhodnuté podľa zákona č. 461/2003 Z. z..

4. Žalovaná (jej generálny riaditeľ) rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 04.10.2018 odvolanie žalobcu zamietla a prvostupňové rozhodnutie potvrdila. V odôvodnení rozhodnutia poukázala na skutočnosť, že čiastočný invalidný dôchodok bol žalobcovi priznaný od 28.06.1972 podľa § 27 zákona č. 101/1964 Zb. o sociálnom poistení, výplata tohto dôchodku bola od 24.08.2005 zastavená z dôvodu, že sa žalobca nepodrobil vyšetreniu zdravotného stavu; zdravotný stav bol opätovne posúdený dňa 05.10.2005, kedy bol žalobca uznaný invalidným podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. pre 50 % mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (ďalej aj „miera poklesu“) a na tom základe bol invalidný dôchodok žalobcu prepočítaný v súlade s § 263 zákona č. 461/2003 Z. z. a právoplatným rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 02.11.2005 bola výplata invalidného dôchodku uvoľnená späť od 24.08.2005 v sume, v akej patril do zistenia poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

Právoplatným rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 22.09.2011 bol žalobcovi od 16.11.2010 priznaný starobný dôchodok v sume 552,10 € mesačne a právoplatným rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 05.10.2011 bolo podľa § 263 ods. 10 a § 112 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. rozhodnuté, že od 16.11.2010 sa žalobcovi vypláca starobný dôchodok a súčasne sa mu od 24.08.2011 odníma invalidný dôchodok.

Žalovaná poukázala na ustanovenie § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., v zmysle ktorého má poistenc nárok na invalidný dôchodok ak ku dňu vzniku invalidity nespĺňa podmienky nároku na starobný dôchodok, a na ustanovenie § 112 ods. 1 zákona, podľa ktorého sa dávka prizná alebo zvýši najviac tri roky späť od uplatnenia nároku na dávku alebo jej zvýšenie. Dospela k záveru, že vzhľadom na to, že žiadosť žalobcu o prehodnotenie invalidného dôchodku bola doručená dňa 23.02.2018, pričom podmienky nároku na starobný dôchodok žalobca splnil už k 16.11.2010, teda viac ako tri roky späť od doručenia žiadosti o prehodnotenie invalidného dôchodku, nie sú podľa nej splnené žiadne zákonné dôvody na prehodnotenie sumy invalidného dôchodku.

5. Žalobca v správnej žalobe namietal predovšetkým ustanovenie § 263 ods. 2 a 9 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 184/2004 Z. z., ako aj § 263a ods. 5 a 11 podľa ktorých po preskúmaní trvania invalidity sa nárok na výplatu čiastočného invalidného dôchodku mal posudzovať podľa predpisu účinného od 01.01.2004, čo podľa jeho názoru Sociálna poisťovňa neurobila. Ďalej namietol ustanovenie § 112 ods. 1 a 4 zákona č. 461/2003 Z. z.. Postup správnych orgánov, ktoré mu zamietli doplatenie invalidného dôchodku od roku 2005, považuje za nezákonný.

6. Krajský súd v bode 27. rozsudku zdôraznil, že predmetom súdneho konania je rozhodnutie žalovanej zo dňa 04.10.2018, a preto nemôže posudzovať zákonnosť postupu Sociálnej poisťovne podľa § 263a zákona č. 461/2003 Z. z. a zákonnosť právoplatného rozhodnutia zo dňa 02.11.2005, keďže nebolo napadnuté včas podaným návrhom na jeho preskúmanie, vrátane zákonnosti jej následného postupu, spočívajúceho v zaslaní oznámenia zo dňa 07.12.2005 a lekárskeho posudku zo dňa 05.10.2005.

7. Krajský súd zdôraznil, že žalobca sa domáhal prehodnotenia sumy invalidného dôchodku z dôvodu preskúmania trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006. Práve s poukazom na preskúmanie trvania invalidity žalobcu podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006 a s tým spojeného tvrdenia žalobcu o možnosti odstránenia nezákonnosti určenia výšky sumy jeho invalidného dôchodku, ktorá nezákonnosť mala spočívať v tom, že po zvýšení poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 10 % v porovnaní s predchádzajúcim obdobím, nedošlo u neho k zmene výšky dôchodkovej dávky postupom podľa § 263a ods. 9 a 10 zákona o sociálnom poistení, krajský súd uvádza, že ustanovenie § 263a ods. 1 až 3 a ods. 9 a 10 zákona o sociálnom poistení upravuje postup Sociálnej poisťovne v prípade, ak bola u poistenca preskúmaná invalidita podľa § 263 ods. 2 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 18.07.2006 s tým výsledkom, že došlo k odňatiu invalidného dôchodku alebo čiastočného invalidného dôchodku (§ 263a ods. 1 písm. a/), došlo k určeniu sumy invalidného dôchodku podľa zákona účinného od 01.01.2004, pričom trval nárok na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa zákona účinného do 31.12.2003 (§ 263a ods. 1 písm. b/), bola po preskúmaní trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006 určená suma invalidného alebo čiastočného invalidného dôchodku bez zvýšenia dôchodku prislúchajúceho podľa zákona účinného od 01.01.2004 (§ 263a ods. 1 písm. c/), bola znížená suma invalidného dôchodku (§ 263a ods. 2 písm. a/)

alebo odňatý invalidný dôchodok alebo čiastočne invalidný dôchodok (§ 263a ods. 1 písm. b/). Pokiaľ ide o rozhodnutia spadajúce do obdobia od 01.01.2004 do 18.07.2006, kedy stratilo účinnosť ustanovenie § 263 ods. 2 a ods. 4 až 7 zákona o sociálnom poistení, Sociálna poisťovňa, ústredie dňa 21.07.2005 rozhodla podľa § 112 ods. 7 zákona o sociálnom poistení o zastavení výplaty invalidného dôchodku, a to odo dňa 24.08.2005 z dôvodu, že sa žalobca nepodrobil vyšetreniu, na ktoré bol predvolaný. Sociálna poisťovňa, ústredie dňa 02.11.2005 vydala rozhodnutie, ktorým podľa § 112 zákona o sociálnom poistení rozhodla o pokračovaní vo výplate invalidného dôchodku späťne ku dňu jeho zastavenia, t. j. k 24.08.2005 v sume 3.563 Sk mesačne, pričom proti uvedenému rozhodnutiu žalobca návrh na jeho preskúmanie nepodal. Sociálna poisťovňa, ústredie listom č. XXX XXX XXXX zo dňa 07.12.2005 oznámila žalobcovi, že jeho pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je 50 % od 05.10.2005, pričom zároveň žalobcovi s poukazom na ustanovenie § 263 zákona o sociálnom poistení oznámila, že mu čiastočný invalidný dôchodok bude naďalej vyplácaný v sume, v akej mu patril do zistenia poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, pretože mu bol priznaný čiastočný invalidný dôchodok podľa právnych predpisov účinných pred 01.01.2004 a miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je viac ako 40 %, ale najviac 70 %.

8. Krajskému súdu na bolo základe Lekárskej správy zo dňa 05.10.2005 zrejmé, že jeho pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je od tohto dňa 50 %, pričom zdravotný stav žalobcu bol posudzovaný podľa prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a rovnako z lekárskej správy vyplýva, že bol uznaný za invalidného podľa § 71 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Vzhľadom na argumentáciu žalobcu, že u neho došlo k poklesu miery schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 10 %, krajský súd uvádza, že z obsahu administratívneho spisu, ktorého súčasťou je aj posudkový spis Sociálnej poisťovne, pobočka Trebišov nemá preukázanú skutočnosť, v akom rozsahu mal žalobca v období do 31.12.2003 zachovaný pracovný potenciál, pričom táto skutočnosť nevyplýva ani napríklad z lekárskej správy zo dňa 15.06.2005. Vyššie uvedené skutočnosti sú však už bezpredmetné, nakoľko zodpovedať otázku, či mala Sociálna poisťovňa postupovať podľa § 263a ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení, už vzhľadom na uplynutie času od vzniku nároku na starobný dôchodok (§ 112 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.), nie je možné.

9. Pre posúdenie danej veci bolo podľa názoru krajského súdu relevantné ustanovenie § 112 ods. 1, § 70 ods. 1 a § 113 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. Správny súd v súvislosti s ustanovením § 113 ods. 1 zákona o sociálnom poistení súhlasí s názorom žalobcu, že nárok na dávku nezaniká uplynutím času s tým, že tento zaniká dňom smrti fyzickej osoby, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak (§ 113 ods. 2 zákona). Je však potrebné rozlišovať medzi nárokom na dávku a zmenou v nároku na dávku, zmenou sumy dávky. Zákon o sociálnom poistení práve v ustanovení § 112 ods. 1 stanovuje, že dávku možno priznať alebo zvýšiť najviac tri roky späťne odo dňa zistenia, že sa dávka priznala alebo sa vyplácala v nižšej sume ako patrí, alebo najviac tri roky späťne od uplatnenia nároku na dávku alebo nároku na jej zvýšenie. Z uvedeného preto vyplýva, že zákon o sociálnom poistení priznanie dávky, resp. priznanie nároku na zvýšenie dávky ohraničuje spätnou trojročnou lehotou, ktorej začiatok plynie buď odo dňa zistenia, že sa dávka priznala alebo vyplácala v nižšej sume ako patrí alebo odo dňa uplatnenia nároku na dávku alebo nároku na jej zvýšenie. Teda v prípade žalobcu by bolo možné, pri ustálení vyššej sumy dávky, túto zvýšenú dávku priznať tri roky späťne od uplatnenia nároku na jej zvýšenie, t. j. do 23.02.2015. V tomto období však už žalobca nebol poberateľom invalidného dôchodku, nakoľko od 16.11.2010 je poberateľom starobného dôchodku (§ 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení). Práve uvedené dôvody boli základom pre vydanie napadnutého rozhodnutia.

10. Z uvedeného dôvodu krajský súd ako súd správny sa výlučne zaoberal posúdením, či zamietnutie žiadosti o prehodnotenie invalidného dôchodku má zákonný podklad z pohľadu ustanovenia § 112 ods. 1, berúc do úvahy aj ustanovenie § 113 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z..

11. Z administratívneho spisu mal krajský súd preukázané (bod 28. rozsudku), že rozhodnutím z 22.09.2011 bol žalobcovi od 16.11.2010 priznaný starobný dôchodok v sume 552,10 € mesačne, a že rozhodnutím zo dňa 05.10.2011 mu bol od 24.08.2011 odňatý invalidný dôchodok s tým, že sumy invalidného dôchodku, ktoré boli vyplatené od 16.11.2010 do 23.08.2011 boli podľa § 112 ods. 9

zákona č. 461/2003 Z. z. zúčtované so sumami starobného dôchodku za ten istý čas.

12. V bode 31. rozsudku krajský súd poukázal na potrebu rozlišovania medzi nárokom na dávku a zmenou sumy dávky, pričom zákon v § 112 ods. 1 stanovuje, že dávku možno priznať alebo zvýšiť najviac tri roky späť od uplatnenia nároku na jej zvýšenie. Keďže žalobca uplatnil nárok na zvýšenie invalidného dôchodku dňa 23.02.2018, uvedený dôchodok by bolo možné zvýšiť maximálne do 23.02.2015 (z kontextu vyplýva, že správne malo byť uvedené „od 23.05.2015“) - v tomto období však už žalobca nebol poberateľom invalidného dôchodku, lebo od 16.11.2010 je poberateľom starobného dôchodku.

13. Pokiaľ sa žalobca domáhal prehodnotenia sumy invalidného dôchodku z dôvodu preskúmania trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006, krajský súd v bode 32. rozsudku považoval za potrebné poukázal na skutočnosť, že proti rozhodnutiu zo dňa 02.11.2005 o pokračovaní vo výplate invalidného dôchodku od 24.08.2005, teda odo dňa, ktorým bola jeho výplata zastavená z dôvodu nepodrobenia sa vyšetreniu zdravotného stavu, žalobca nepodal návrh na jeho preskúmanie. Sociálna poisťovňa listom zo dňa 07.12.2005 oznámila, že miera poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je 50 %, a preto mu bude podľa § 263 zákona č. 461/2003 Z. z. naďalej vyplácaný čiastočný invalidný dôchodok, priznaný podľa predpisov účinných pred 01.01.2004.

14. Z uvedených dôvodov krajský súd výrokom I. žalobu zamietol ako nedôvodnú, výrokom II. žalobcovi nepriznal nárok na náhradu trov konania a výrokom III. žalobu v časti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 10.000 € vylúčil na samostatné konanie.

15. Rozsudok krajského súdu napadol žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) včas podanou kasačnou sťažnosťou z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) v časti výrokov I. a II.

16. Nesprávnosť právneho posúdenia veci krajským súdom sťažovateľ videl v tom, že krajský súd nevydanie rozhodnutia v roku 2005 (po preskúmaní trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 v spojení s ods. 6 tohto ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. nepovažoval za nezákonný postup, hoci povinnosť vydania takého rozhodnutia pre žalovanú vyplývala a v dôsledku nevydania rozhodnutia nemá do dnešného dňa právoplatne určenú mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, určený invalidný dôchodok podľa zákona č. 461/2003 Z. z. a nebolo mu umožnené domáhať sa preskúmania zákonnosti tohto konania správneho orgánu.

17. Namietol, že krajský súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s povinnosťou žalovanej konať podľa § 263a ods. 1 písm. c/ a ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. a opomenul aj povinnosť žalovanej, upravenú v § 263a ods. 9 tohto zákona, v zmysle ktorého o invalidnom dôchodku a čiastočnom invalidnom dôchodku podľa § 263a ods. 1 a 2 rozhodne z vlastného podnetu. Poukázal tiež na ods. 10 a 11 uvedeného ustanovenia; podľa názoru sťažovateľa krajský súd nesprávne akceptoval aj odôvodnenie rozhodnutia žalovanej, založené na poukázaní na § 263a ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., ktoré podľa názoru sťažovateľa na neho nie je možné aplikovať.

18. Sťažovateľ zdôraznil, že neurčenie invalidného dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 529/2006 Z. z. malo za následok, že mu nebolo umožnené, aby mu od 16.11.2010 bol podľa § 81 ods. 1 zákona vyplácaný ten dôchodok, ktorý je vyšší. Ani pri posudzovaní nároku na starobný dôchodok správne orgány v roku 2011 nepostupovali podľa § 263a ods. 5, 9, 10 a nenapravili svoju chybu a napriek tomu, že konanie o invalidnom dôchodku žalobcu nebolo právoplatne skončené do 30.09.2006, nepostupovali podľa ods. 11 uvedeného ustanovenia. Krajský súd mal posúdiť nečinnosť podľa § 112 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z., lebo u žalobcu došlo k zmene rozhodujúcej skutočnosti pre posúdenie nároku na invalidný dôchodok a preto mal byť nárok na invalidný dôchodok a jeho sumu opätovne posúdený.

19. Nesprávne právne posúdenie veci napokon sťažovateľ videl aj v tom, že rozhodnutie Sociálnej

poisťovne z 02.11.2005, ktorým bola žalobcovi uvoľnená výplata invalidného dôchodku, je možné podľa krajského súdu považovať za rozhodnutie o invalidite a invalidnom dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z. z.. V uvedenom rozhodnutí totiž nie sú uvedené skutočnosti preukazujúce vyhodnotenie miery poklesu zárobkovej schopnosti podľa zákona č. 461/2003 Z. z., ani invalidného dôchodku podľa tohto zákona. Skutočnosť, týkajúca sa zmeny percenta poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú schopnosť bola žalobcovi oznámená len listom zo dňa 07.12.2005 s tým, že mu naďalej bude vyplácaná invalidný dôchodok v sume, v akej patril do zistenia poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, čo bolo mesiac po vydaní rozhodnutia z 02.11.2005, v ktorom je uvedené, „že miera tohto poklesu je 50 % a je invalidný podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2002 Z. z., lebo pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou“.

20. Krajský súd sa nezaoberal ani námietkou diskriminácie žalobcu, ku ktorej došlo tým, že iným poistencom bol invalidný dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení určený od roku 2006 podľa toho zákona v jeho znení účinnom od 01.10.2003.

21. Sťažovateľ poukázal na to, že v rozsudku absentujú relevantné názory a analýzy skutkového stavu, absentuje popisanie vzťahu medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej, argumentačne presvedčivé vyvrátenie nesprávnych námietok účastníkov.

22. Sťažovateľ tiež poukázal na doktrínu legitímneho očakávania, vyjadrujúcu požiadavku predvídateľnosti postupu orgánov verejnej moci.

23. Z uvedených dôvodov sťažovateľ žiadal, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu vo výroku I. a II. zmenil a rozhodnutie žalovanej ako aj prvostupňové správne rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie, alternatívne, aby rozsudok krajského súdu vo výroku I. a II. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Súčasne žiadal, aby žalobcovi priznal náhradu trov kasačného konania ako aj konania pred krajským súdom vo výške 100 %.

24. Žalovaná na kasačnú sťažnosť reagovala stručným vyjadrením zo dňa 30.10.2019, v ktorom dôvody kasačnej sťažnosti nepovažovala za opodstatnené. Trvala na správnosti jej rozhodnutia a z dôvodu, že rozhodnutie krajského súdu považovala za vecne správne navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.

25. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu je dôvodná.

26. Kasačný súd považoval zistenie skutkového stavu krajským súdom za nedostatočné pre správne právne posúdenie veci.

27. Z administratívneho (dávkového) spisu žalovanej vyplýva, že rozhodnutím č. XXX XXX XXX zo dňa 17.07.1972 bol žalobcovi od 28.06.1972 priznaný čiastočný invalidný dôchodok podľa § 27 ods. 1 zákona č. 101/1964 Z. z. a tento dôchodok bol žalobcovi nepretržite vyplácaný do dňa účinnosti zákona č. 461/2003 Z. z.. Podľa zápisnice o rokovaní Okresnej posudkovej komisie sociálneho zabezpečenia v Humennom zo dňa 28.06.1972 bol žalobca uznaný čiastočne invalidným podľa § 27 ods. 3 zákona č. 101/1964 Zb. s dátumom vzniku v detstve, kontrolná lekárska prehliadka nebola určená z dôvodu jej nepotrebnosti.

28. Podľa § 27 ods. 3 zákona č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení za čiastočne invalidného sa považuje aj pracovník, ktorému dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav značne sťažuje všeobecné životné podmienky, aj keď jeho zárobok podstatne nepoklesol; takému pracovníkovi možno priznať čiastočný invalidný dôchodok.

29. Podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

30. V zmysle § 263 ods. 1 veta prvá zákona č. 461/2003 Z. z. sa čiastočný invalidný dôchodok, priznaný podľa predpisov účinných pred 01.01.2004, považuje po 31.12.2003 za invalidný dôchodok podľa tohto zákona v sume, v akej patril k 31.12.2003 a vypláca sa aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31.12.2003, ak tento zákon neustanovuje inak.

31. Podľa § 263 ods. 2 v znení platnom do 18.07.2006 trvanie invalidity na nárok na invalidný dôchodok uvedený v odseku 1 Sociálna poisťovňa preskúma podľa tohto zákona pri kontrolnej lekárskej prehliadke určenej pred 01.01.2004 s lehotou jej uskutočnenia po 31.12.2003. Trvanie invalidity podľa tohto zákona Sociálna poisťovňa preskúmava aj vtedy, ak poberateľovi invalidného dôchodku alebo čiastočného invalidného dôchodku priznaného podľa predpisov účinných do 31.12.2003 pri kontrolnej lekárskej prehliadke konanej pred 01.01.2004 nebola určená lehota jej ďalšieho uskutočnenia po 31.12.2003. Po preskúmaní trvania invalidity sa nárok na výplatu invalidného dôchodku a čiastočného invalidného dôchodku, ktoré sa od 01.01.2004 podľa odseku 1 považujú za invalidný dôchodok, posudzuje podľa predpisu účinného od 01.01.2004.

32. Podľa § 263 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 18.07.2006, ak po preskúmaní invalidity podľa odseku 2 poistenec, ktorému bol priznaný čiastočný invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 01.01.2004, má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %, ale najviac o 70 %, invalidný dôchodok, na ktorý bol prekvalifikovaný čiastočný invalidný dôchodok, sa naďalej vypláca v sume, v akej patril do dňa preskúmania invalidity.

33. Podľa § 112 ods. 7 veta prvá zákona č. 461/2003 Z. z. výplata dávky, ktorá je podmienená invaliditou, stratou alebo poklesom pracovnej schopnosti, sa zastaví, ak sa poberateľ dávky, ktorého zdravotný stav treba posúdiť, nepodrobí vyšetreniu zdravotného stavu.

34. Rozhodnutím č. XXX XXX XXX zo dňa 21.07.2005 bola výplata čiastočného invalidného dôchodku (považovaného za invalidný dôchodok podľa zákona č. 461/2003 Z. z.) zastavená od 24.08.2005 podľa § 112 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z., teda z dôvodu, že sa žalobca nepodrobil vyšetreniu, na ktoré bol predvolaný na účely posúdenia jeho zdravotného stavu. V priebehu konania o návrhu na preskúmanie tohto rozhodnutia, vedeného na Krajskom súde v Košiciach pod sp. zn. 1Sd/29/2006, bol žalobca podľa posudku posudkového lekára Sociálnej poisťovne, pobočky Trebišov dňa 05.10.2005, teda podľa § 263 ods. 2 v znení platnom do 18.07.2006, uznaný invalidným podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. s 50 % mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Následne Sociálna poisťovňa, ústredie rozhodnutím č. XXX XXX XXX zo dňa 02.11.2005 podľa § 112 zákona č. 461/2003 Z. z. rozhodla o pokračovaní vo výplate invalidného dôchodku (čiastočného invalidného dôchodku považovaného za invalidný dôchodok podľa zákona č. 461/2003 Z. z.) s odôvodnením, že spĺňa podmienky nároku na výplatu dôchodku. Na základe späťvzatia opravného prostriedku žalobcom krajský súd uznesením, č. k. 1Sd/29/2006-17 zo dňa 24.02.2006 konanie o preskúmanie rozhodnutia zo dňa 21.07.2005 zastavil.

35. Podľa § 263 ods. 5 v znení účinnom do 18.07.2006 ak po preskúmaní invalidity podľa odseku 2 poistenec, ktorému bol priznaný invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 01.01.2004, má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %, ale najviac o 70 %, suma invalidného dôchodku sa odo dňa preskúmania invalidity určí podľa tohto zákona.

36. Podľa § 263 ods. 7 v znení účinnom do 18.07.2006 ak po preskúmaní invalidity podľa odseku 2 poistenec, ktorému bol priznaný čiastočný invalidný dôchodok podľa predpisov účinných pred 01.01.2004, má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 %, ale najviac o 70 %, invalidný dôchodok, na ktorý bol prekvalifikovaný čiastočný invalidný dôchodok, sa naďalej vypláca v

sume, v akej patrilo do dňa preskúmania invalidity.

37. Sociálna poisťovňa, ústredie listom zo dňa 07.12.2015 žalobcovi oznámila, že „pokles jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť od 05.10.2005 je 50 % a vzhľadom k tomu, že mu bol priznaný čiastočný invalidný dôchodok podľa právnych predpisov účinných pred 01.01.2004 a miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je viac ako 40 % ale najviac 70 %, uvedený dôchodok sa v súlade s § 263 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov naďalej vypláca v sume, v akej patrilo do zistenia poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.“ Listom zo dňa 24.05.2006 Sociálna poisťovňa, ústredie žalobcovi dodatočne zaslala lekárske posudok zo dňa 05.10.2005.

38. Právoplatným rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 22.09.2011 Sociálna poisťovňa, ústredie podľa § 65 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. priznala žalobcovi starobný dôchodok od 16.11.2010 v sume 552,10 € mesačne a právoplatným rozhodnutím č. XXX XXX XXXX 0 zo dňa 05.10.2011 podľa § 263 ods. 10 a § 112 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. rozhodla o tom, že od 16.11.2010 žalobcovi vypláca starobný dôchodok a súčasne mu od 24.08.2011 odníma nižší invalidný dôchodok (154,30 €).

39. Podľa § 2931 ods. 4 zákona č. 461/2003 v znení účinnom od 01.08.2006 poistencovi, ktorému Sociálna poisťovňa do 31.07.2006 preskúmala trvanie invalidity podľa § 263 a poistencovi, ktorému vznikol nárok na invalidný dôchodok v období od 01.01.2004 do 31.07.2006, ak nárok na výplatu týchto dôchodkov trvá aj po 31.07.2006, Sociálna poisťovňa na žiadosť preskúma trvanie invalidity podľa zákona účinného od 01.08.2006 a rozhodne o nároku na invalidný dôchodok najneskôr do šiestich mesiacov od začatia konania.

40. Podľa § 2931 ods. 10 zákona č. 461/2003 Z. z., v znení účinnom od 01.10.2006, na poistenca, ktorému Sociálna poisťovňa do 31.07.2006 preskúmala trvanie invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006, sa odsek 4 od 01.10.2006 nepoužije. To platí aj vtedy, keď tento poistenec podal žiadosť podľa odseku 4 pred 01.10.2006.

41. Podľa § 263a ods. 1 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.10.2006 poistencovi, ktorému bolo preskúmané trvanie invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006, Sociálna poisťovňa preskúma trvanie invalidity alebo čiastočnej invalidity podľa zákona účinného do 31.12.2003, ak tento zákon neustanovuje inak, a rozhodne o trvaní nároku na výplatu invalidného dôchodku alebo čiastočného invalidného dôchodku v sume určenej podľa predpisov účinných do 31.12.2003 vrátane zvýšenia dôchodku prislúchajúceho podľa zákona účinného od 01.01.2004, ak sa v takto určenej sume vypláca po preskúmaní trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006 a trvá nárok na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa zákona účinného do 31.12.2003.

42. Podľa § 263a ods. 2 v znení účinnom od 01.10.2006 poistencovi, ktorému bol priznaný invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa zákona účinného do 31.12.2003, nebola mu určená pri kontrolnej lekárskej prehliadke konanej pred 01.01.2004 lehota jej ďalšieho uskutočnenia po 31.12.2003 a po preskúmaní trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006:

a) bola mu znížená suma invalidného dôchodku, patrí odo dňa zmeny sumy invalidného dôchodku z dôvodu preskúmania trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006 invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok v sume, v akej patrilo k tomuto dňu vrátane zvýšenia dôchodku prislúchajúceho podľa zákona účinného od 01.01.2004, alebo

b) bol mu odňatý invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok, obnoví sa nárok na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok odo dňa zániku nároku na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok v sume, v akej patrilo k tomuto dňu vrátane zvýšenia dôchodku prislúchajúceho podľa zákona účinného od 01.01.2004.

43. Podľa § 263a ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.10.2006 ak poisteneц uvedený v odsekoch 1 a 2 má nárok na invalidný dôchodok alebo čiastočný invalidný dôchodok podľa zákona účinného do 31.12.2003 a súčasne má nárok na výplatu invalidného dôchodku podľa zákona účinného

od 01.01.2004, vypláca sa invalidný dôchodok, ktorý je vyšší alebo najvyšší. Pri rovnakej sume týchto dôchodkov vypláca sa dôchodok, ktorý si poistenec zvolil. Dňom úpravy výplaty invalidných dôchodkov pre súbeh nárokov na ich výplatu zaniká nárok na invalidný dôchodok, ktorý sa nevypláca.

44. Podľa § 263a ods. 9 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.10.2006 o invalidnom dôchodku a čiastočnom invalidnom dôchodku podľa odsekov 1 a 2 Sociálna poisťovňa rozhodne z vlastného podnetu a o vdovskom dôchodku, vdoveckom dôchodku a sirotskom dôchodku podľa odsekov 6 a 7 Sociálna poisťovňa rozhodne na podnet manželky, manžela a nezaopatreného dieťaťa zomretého poistenca.

45. Podľa § 263a ods. 10 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.10.2006 podnet podľa odseku 9 sa môže podať najneskôr do 30.09.2009. Sociálna poisťovňa rozhodne podľa odsekov 1 až 9 do 18 mesiacov od podania podnetu alebo do 30.09.2009, ak začala konanie z vlastného podnetu.

46. Podľa § 263a ods. 11 zákona č. 461/2003 Z. z., v znení platnom od 01.10.2006, ak konanie o invalidnom dôchodku začaté podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006 a konanie o vdovskom dôchodku, vdoveckom dôchodku alebo sirotskom dôchodku po poberateľovi invalidného dôchodku, ktorému Sociálna poisťovňa preskúmala trvanie invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006, nebolo právoplatne skončené do 30.09.2006, o nároku na invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok a sirotský dôchodok sa rozhodne podľa tohto zákona.

47. Žalobca v konaní pred krajským súdom nebol zastúpený advokátom. Z obsahu jeho žaloby (§ 55 ods. 3 SSP) je podľa názoru kasačného súdu zrejmé, že žalobca namietal povinnosť Sociálnej poisťovne rozhodnúť o nároku na invalidný dôchodok, ktorého výška podľa jeho tvrdenia mala byť určená podľa ním namietaných ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z., keď až ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok bol (čiastočný) invalidný dôchodok vyplácaný v nesprávnej sume, odvodenej z výšky čiastočného invalidného dôchodku, ktorá bola určená podľa zákona č. 101/1964 Zb. (vrátane neskorších valorizácií).

48. K námietke žalobcu, že podľa lekárskej správy z 05.10.2005 u neho došlo k zníženiu miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 10 % na 50 %, krajský súd uviedol, že z obsahu administratívneho spisu nevyplýva, v akej percentuálnej miere bol tento pokles určený do 31.12.2003. Ako už kasačný súd uviedol vyššie, žalobca bol uznaný čiastočne invalidným podľa § 27 ods. 3 zákona č. 101/1964 Zb., teda z dôvodu, že dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav mu značne sťažuje všeobecné životné podmienky. Je teda zrejmé, že kritériá invalidity a čiastočnej invalidity podľa predpisov platných pred 01.01.2004 boli iné ako kritériá invalidity, uvedené v ustanovení § 71 zákona č. 461/2003 Z. z., účinného po 31.12.2003. Zákonodarca až v súvislosti s novelizáciou zákona o sociálnom poistení s účinnosťou od 01.10.2006 upravil v jeho § 263a ods. 12, že na účely tohto zákona a osobitných predpisov pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť poberateľa invalidného dôchodku priznaného podľa predpisov účinných pred 01.01.2004 je viac ako 70 % a poberateľa čiastočného invalidného dôchodku priznaného podľa predpisov účinných pred 01.01.2004 je 50 %.

49. Krajský súd sa v bodoch 28. a 31. rozsudku výlučne zaoberal posúdením, či zamietnutie žiadosti o prehodnotenie invalidného dôchodku má zákonný podklad z pohľadu ustanovenia § 112 ods. 1, berúc do úvahy aj ustanovenie § 113 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.. Pokiaľ vyslovil právny názor, že tým „že žalobca uplatnil nárok na zvýšenie invalidného dôchodku dňa 23.02.2018, uvedený dôchodok by bolo možné zvýšiť (späťne) maximálne do 23.02.2015 - v tomto období však už žalobca nebol poberateľom invalidného dôchodku, lebo od 16.11.2010 je poberateľom starobného dôchodku, pričom zákon v § 112 ods. 1 stanovuje, že dávku možno priznať alebo zvýšiť najviac tri roky späťne od uplatnenia nároku na jej zvýšenie, tento jeho názor za danej situácie kasačný súd nepovažuje za správny.

50. Podľa § 112 ods. 1 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. dávka sa prizná alebo sa zvýši odo dňa, od ktorého dávka alebo jej zvýšenie patrí, najviac tri roky späťne odo dňa zistenia, že sa dávka priznala alebo sa vyplácala v nižšej sume, ako patrí, alebo najviac tri roky späťne od uplatnenia nároku na dávku alebo

nároku na jej zvýšenie, ak sa dodatočne zistí, že sa dávka priznala v nižšej sume, ako patrí.

51. Podľa § 112 ods. 9 písm. b/ veta pred bodkočiarkou zákona č. 461/2003 Z. z. ak sa priznáva dávka spätne aj za obdobie, za ktoré bola vyplatená skôr priznaná iná dávka, na ktorú zanikol nárok alebo zanikol nárok na jej výplatu pre priznanie neskôr priznanej dávky, zúčtuje sa za toto obdobie neskôr priznaná dávka s vyplatenou skôr priznanou inou dávkou, a ak suma vyplatených skôr priznanej inej dávky dosahuje alebo prevyšuje sumu neskôr priznanej dávky, poukazuje sa poberateľovi dávky suma neskôr priznanej dávky od splátky splatnej v mesiaci, v ktorom sa rozhodlo o neskôr priznanej dávke, znížená o rozdiel sumy vyplatených skôr priznanej inej dávky a sumy neskôr priznanej dávky od jej priznania do jej splátky splatnej v mesiaci, v ktorom sa rozhodlo o neskôr priznanej dávke; takto znížená suma neskôr priznanej dávky nesmie byť v úhrne s inými dávkami a dôchodkami starobného dôchodkového sporenia nižšia ako suma, ktorú nemožno postihnúť výkonom rozhodnutia.

52. V prípade, ak ku dňu priznania starobného dôchodku mal jeho poberateľ nárok na invalidný dôchodok a jeho výplatu v sume, ktorá je nižšia ako suma starobného dôchodku, skutočnosť, že dávku podľa § 112 ods. 1 možno zvýšiť len tri roky spätne, práve na základe ustanovenia § 112 ods. 9 zákona podľa názoru kasačného súdu nebráni tomu, aby sa výška v minulosti priznaného invalidného dôchodku prepočítala znovu i za obdobie, ktoré predchádza uvedenému obdobiu troch rokov, pokiaľ Sociálna poisťovňa bola v predchádzajúcom období povinná rozhodnúť o nároku na invalidný dôchodok z úradnej povinnosti. Ak sa takým prepočtom zistí, že invalidný dôchodok v skutočnosti ku dňu súbehu (vrátane valorizácií k nemu patriacich) so starobným dôchodkom patril vo vyššej sume ako bol vyplácaný, je potrebné postupovať podľa § 81 ods. 1 zákona a znovu posúdiť, výplata ktorého dôchodku od tohto dňa patrila a nárok na ktorú dávku zanikol. Na tom základe potom možno rozhodnúť o prípadnom zvýšení invalidného dôchodku tri roky spätne v zmysle § 112 ods. 1 zákona o sociálnom poistení a v zmysle § 112 ods. 9 vykonať zúčtovanie uvedených dávok.

53. Kasačný súd dospel k názoru, že aj keď sa žalobcovi z dôvodu súbehu nárokov na výplatu podľa § 81 ods. 1 veta prvá zákona č. 461/2003 Z. z. vypláca od roku 2010 starobný dôchodok, pričom podľa § 81 ods. 1 tretia veta tohto zákona nárok na invalidný dôchodok zanikol, v prípade zmeny skutočností, rozhodujúcich pre výšku invalidného dôchodku je v súlade s § 112 ods. 1 a 9 písm. a/ zákona č. 461/2003 Z. z. možné invalidný dôchodok prepočítať spätne a ku dňu súbehu nárokov na výplatu so starobným dôchodkom opätovne posúdiť, výplata ktorej dávky patrí naďalej a nárok na ktorú nevyplácanú dávku zanikne.

54. Krajský súd ohľadom požiadavky žalobcu na prehodnotenie sumy invalidného dôchodku z dôvodu preskúmania trvania invalidity podľa § 263 ods. 2 účinného do 18.07.2006, v bode 32. rozsudku poukázal na skutočnosť, že proti rozhodnutiu zo dňa 02.11.2005 o pokračovaní vo výplate invalidného dôchodku od 24.08.2005, teda odo dňa, ktorým bola jeho výplata zastavená z dôvodu nepodrobenia sa vyšetreniu zdravotného stavu, žalobca nepodal návrh na jeho preskúmanie. Tento jeho záver je nesprávny, keďže rozhodnutím z 02.11.2005 bolo rozhodnuté podľa § 112 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. len o uvoľnení výplaty (čiastočného) invalidného dôchodku (zastavenej z dôvodu nepodrobenia sa prehliadke), a to na základe podrobenia sa žalobcu kontrolnej lekárskej prehliadke dňa 05.10.2005.

55. Bez ohľadu na to, že v priebehu konania 1Sd/26/2005 (viď bod 31.) bolo žalobcovi listom zo dňa 07.12.2005 oznámené, že miera poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť od 05.10.2015 je 50 %, pričom samotný posudok zo dňa 05.10.2005 mu bol doručený až 24.05.2006, krajský súd sa mal vysporiadať aj s otázkou, či list zo dňa 07.12.2005 je možné považovať za rozhodnutie, proti ktorému žalobca mohol využiť opravný prostriedok.

56. Krajský súd sa mal tiež vysporiadať s otázkou, či je pravdivé tvrdenie žalovanej, že invalidný dôchodok (čiastočný invalidný dôchodok preklasifikovaný na invalidný dôchodok) bol prepočítaný podľa § 263 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 18.07.2006, a či v zmysle § 263 ods. 2 a ods. 5 a 6 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 18.07.2006 bola Sociálna poisťovňa po preskúmaní trvania čiastočnej invalidity povinná rozhodnúť o výške invalidného dôchodku.

57. Taktiež sa mal krajský súd vysporiadať s otázkou, či povinnosť rozhodnúť znovu o výške invalidného dôchodku Sociálnej poisťovni vznikla na základe ustanovenia § 2931 ods. 4 v znení účinnom od 01.08.2006 v spojení s § 2931 ods. 10 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.10.2006, alebo podľa § 263a ods. 1 písm. c/, ods. 2 v spojení s ods. 9, 10 a 11 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 01.10.2006.

58. Kasačný súd z uvedených dôvodov rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g/ SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

59. V ďalšom konaní je krajský súd povinný postupovať v zmysle vyššie naznačeného, pričom je viazaný právnym názorom kasačného súdu. V novom rozhodnutí krajský súd znovu rozhodne aj o náhrade trov konania, vrátane trov konania kasačného.

60. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.